

PUCIĆEVO IZDANJE BUNIĆEVIH
PLANDOVANJA

Dubrovčanina Dživa Bunića Vučića smatraju literarni historičari najboljim lirikom starije hrvatske književnosti. Neki ga doduše ne smatraju baš posve originalnim pjesnikom, nego jako ovisnim o talijanskim pjesnicima njegova vremena, ali mu ipak svi priznaju svježinu i neposrednost koje daju nešto prijatno i ugodno njegovoj poeziji.

Do sada su nam poznata dva njegova djela: kraći spjev *Mandalijena pokornica* i zbirka pjesama *Plandovanja*. *Mandalijena* je štampana za pjesnikova života, a *Plandovanja* su ostala samo u rukopisima. Zašto ih pjesnik nije dao štampati? Materijalne prilike njegove vjerojatno nisu bile razlog tome. Da li su tome bile uzrok same »isprazne pjesni«? Ako se stvar gleda s toga gledišta, *Plandovanja* imaju znatan broj ozbiljnih i »bogoljubnih« pjesama koje su trebale onda biti štampane. Međutim ta je zbirka ostala samo u rukopisima, kojih nam se malen broj sačuvao, i koji su razmjerno svi mladi, jer potječu najranije iz druge polovine 18. stoljeća.

Početak ovog stoljeća služila su za proučavanje Bunićevih *Plandovanja* tri rukopisa: MB No 476 u knjižnici Male braće u Dubrovniku, Janjinski (I a 147) i *Altestijev* (I b 103) u Arhivu Jugoslavenske akademije u Zagrebu. Prva su dva potpuna, tj. sadrže potpuna *Plandovanja*, dok treći ima neku drugu varijantu, koja u poredbi s prvim dvama nema svih pjesama. Sva su tri rukopisa smatrana dobrima, iako su se prilično odalečili od pjesnikova originala, a što nije ni čudo, jer su pisani više od sto godina nakon postanka samih pjesama.

Plandovanja su do sada našla samo jednog izdavača. Prije više od sto godina štampao ih je Medo Pucić.¹ Ali kako to izdanje nije potpuno, štampane su mu kasnije dvije dopune: jednu je priredio Fr. Kulišić po

¹ Dubrovnik, cviet narodnog književstva, 1849. U Dubrovniku, Tieskom Martekinoviem.

rukopisu MB 476 u svojoj knjizi o Buniću², a drugu Br. Drechsler po Janjiskom rukopisu.³

Prvi se počeo detaljno baviti Bunićevom poezijom Frano Kulišić, koji je uz proučavanje sebi pristupačnih rukopisa pregledao i Pucićevo izdanje. Svoje sudove i opaske o tom izdanju iznio je na više mjesta u svojoj knjizi, kako ćemo vidjeti. On općenito kaže za to izdanje da »nije ni tačno ni savršeno, a i zastarjelo je.«⁴ Iza Kulišića bavio se opširnije Bunićevom poezijom Dragoljub Pavlović. I on je upotrebljavao Pucićevo izdanje te iznio o njemu nekoliko negativnih sudova, na koje ću se također osvrnuti.

Budući da je Pucićevo izdanje *Plandovanja* za sada još jedino štampano izdanje, vrijedno je pogledati što mu se prigovara, da li su i koliko su svi ti prigovori opravdani i može li se čovjek osloniti pri radu na to izdanje ili ga mora odbaciti kao nepouzdana, kako to hoće Kulišić i Pavlović.

U svojem uvodu Pucić upoređuje Dubrovčane svoga i Bunićeva vremena pa uzdiše: »Pali smo, bratjo, duboko pali! a osobito smo mi Dubrovčani tako pali u svemu, da danas nahodimo razliku višu između nas i naših otaca, negoli između njih i ljudi starodavnih vremena. Gdje nam je ona njihova prostodušnost i ozbiljnost, ono njihovo veselje, ona njihova sloboda? Gdje su nam one muze koje su mogle nadahnuti pjesme Ivana Bunića Vučićevića?«⁵ Zatim spominje što je očitio kad je prvi put čitao *Plandovanja* i kako je upoređio Bunića s Anakreontom, koji su mu »dva ispoviedaoca iste misli, dva sveštenika istog hrama, hrama spoljašnje prirode a boginje *hore*.«⁶ Iza toga govori o tome što se traži od kršćanskog pjesnika i o ljepoti Bunićeve duhovne lirike. Osvrće se i na Bunićev jezik, koji je on negdje »da bi bilo jednoličnije« popravio.⁷ Spominje preinake koje je učinio: prefiks *pri-* (trans) preinačio je u *pre-*; mjesto *er*, *erbo* pisao je *jer*, *jerbo*; mjesto *ali* pisao je *jali*, a i »drugu koju riječ smo ponačinili kako bi razumnjivlja postala drugiem Slovincima.«⁸ Međutim Pucić nigdje ne spominje kojim se rukopisom služio pri priređivanju Bunićevih pjesama za štampu. A to prešućivanje izvora, spominjanje Anakreonta i kršćanskoga pjesništva i preinaka učinjenih u jeziku postalo je glavno vrelo svih krivih pretpostavka, zaključaka i prigovora što su ih kasniji istraživači iznijeli o njegovu izdanju.

Iznijet ću ono najglavnije, što se prigovara Puciću, i pokazati koliko je to opravdano.

² Frano Kulišić, *Dživo Bunić Vučićević*, Dubrovnik, Matica srpska, 1911.

³ Branko Drechsler, *Iz »Plandovanja« Dživa Bunića Vučićevića*, Građa za povijest hrv. knjiž., knj. 8, str. 229. i dalje.

⁴ Kulišić o. c. str. 25.

⁵ Dubrovnik, *cviet narodnog književstva*, 1849, str. 11.

⁶ *Ibid.* str. 12.

⁷ *Ibid.* str. 18.

⁸ *Ibid.* str. 19.

Najvažnije prigovore Pucićevu izdanju iznio je Kulišić sažeto na dva mjesta u svojoj studiji: »Pucić je učinio jedan grijeh prema istini i znanosti. Da on naime još više potkrijepi svoje mišljenje, kako Bunić kao kršćanin, držao se visoko morala i pristojnosti, prema Anakreontu poganinu, izdao je neke pjesme krnje ispustivši po koji stih, koji bi po Pucićevoj mišljenju škodio Bunićevoj pristojnosti i moralu. Osim toga Medo Pucić nije izdao sve pjesme Bunićeve, mijenjao je u nekima stihovnu mjeru... Osim toga Pucić je i jezik mijenjao, u čemu je pretjeravao.«⁹ Vidjet ćemo odmah da ti prigovori nisu tačni jer ih je Kulišić iznio kao rezultate zasnovane na temelju krivih pretpostavka.

Najprije je Kulišić pogriješio kad je opisujući rukopis *Plandovanja* iz biblioteke Male braće u Dubrovniku (MB No 476) ustvrdio: »Bez sumnje se Medo Pucić poslužio ovim rukopisom pri izdanju Bunićevih pjesama.«¹⁰ Kasnije opet tvrdi: »Pucić je bez sumnje izdao Bunićeve pjesme na temelju rkp. MB No 476 jer su u tom rukopisu pjesme skoro istim redom napisane kao i one u Pucićevoj izdanju.«¹¹ To tvrdi još na jednome mjestu.¹² Međutim kad je Kulišić uporedio Pucićev tekst sa pomenutim rukopisom, izašlo je: da je Pucić mijenjao jezik, da je mijenjao metričke jedinice, da je izostavljao stihove iz obzira pristojnosti i da je izostavio neke pjesme. Pucić bi bio zaista mnogo skrivio da je to učinio služeći se pri svom radu izvorima koje navodi Kulišić. Međutim, Pucić je bio čovjek velike kulture i opsežne naobrazbe, kako to priznaje i Kulišić,¹³ i nije radio tako lakomisljeno. Da li je Pucić znao za spomenuti rukopis i da li se njim služio, nije mi poznato. Upoređujući poznate mi rukopise s Pucićevim tekstom, vidio sam da je Altestijev rukopis u koječem mnogo bliži Pucićevoj izdanju nego MB 476 i drugi rukopisi.

Kulišić kaže, kako sam naveo, da je red pjesama u MB skoro isti kao u Pucićevoj izdanju. Ali on nije znao da je taj red u većini rukopisa za najveći dio pjesama jednak. Međutim su u nekim rukopisima pojedine pjesme premetnute na posve druga mjesta, na kojima se ne nalaze u ostalim rukopisima. Takvih nekoliko karakterističnih premještaja imamo i u Pucića:

pjesma u MB br.	9 u Pucića je br.	62, u Altestija br.	62
„ „ „ „	33 „ „ „ „	65 „ „ „ „	66
„ „ „ „	56 „ „ „ „	66 „ „ „ „	67
pjesme „ „ „	74–78 „ „ su „	I–V „ „ „	I–V
„ „ „ „	89–104 „ „ „ „	I–XV „ „ „	1–15

⁹ Kulišić o. c. str. 27, 58

¹⁰ Ibid. str. 47.

¹¹ Ibid. str. 59.

¹² Ibid. str. 110.

¹³ Ibid. str. 27.

Iz ovoga reda pjesama vidimo da je Pucić mnogo bliže Altestijevu rukopisu nego rukopisu MB. No iz toga se ne može zaključiti da je Pucić sigurno radio svoje izdanje po Altestiju, a pogotovu ne po MB.

Da vidimo sada koliko je Pucić mijenjao Bunićev jezik. Osim nekoliko promjena, što ih on navodi u uvodu, našao sam općenito ove izmjene koje bi mogle biti njegove. Dubrovačke ekavizme i ikavizme ije-kavizira te piše celove, vierni (mjesto celove, verni) i prolietje, cvietje (mjesto prolietje, cvitje). S tim u vezi piše i nesrieća i sried namjesto nesreća, sred. Suglasničke skupine *bj*, *vj* zamijenio je novijima *blj*, *vlj* pa piše obljubljenje, zatravljeno (mjesto obljubjene, zatravjeno). Uobičajenim dubrovačkim oblicima na -s, iza kojega je ispalo *t*, Pucić dodaje -*t* te piše last, mladost, jest (mjesto las, mlados, jes). On odbacuje dubrovačko -*j* na kraju nekih zamjenica i zato piše ta, to; te (mjesto taj, toj, tej). Stari uobičajeni nastavak -*ijem* zamjenjuje na nekoliko mjesta novijim -*im* pa stavlja zornim, kim (mjesto zornijem, kijem). Isto tako nastavak imenica ž. r. u sg. -*im* zamjenjuje običnijim -*i* te meće ljubavi, lieposti (mjesto ljubavim, liepostim). Pucić izbjegava sibilizaciju starih pisaca ondje gdje je danas nema i piše dragieh, plahima (umjesto drazieh, plasima). Spojene oblike futura, koji često dolaze u starih pisaca, Pucić rastavlja i piše doć će, moć ću, primit će (mjesto doće, moću, primiće). On piše tko, tkoji, tkomu mjesto ko, koji, komu. Originalne oblike slavic, tač, pokli zamjenjuje oblicima slavíc, tak, pokle. Često je nu obrnuo u no, a gdi uglavnom u gdie. Ima nešto riječi pisanih etimološkim pravopisom, a ne fonetskim kako je u originalu.

To je uglavnom Pucićevo odstupanje od jezika onih rukopisa koje sam ja mogao pregledati. Ipak neću ustvrditi da je baš sve ove promjene učinio Pucić svojevolarno, nego je moguće da neke od njih vuku svoje podrijetlo baš iz njegova predložka, kao što ćemo vidjeti. Među ostalim prigovorima iznesenim na račun Pucićeva mijenjanja jezika Kulišić iznosi i ovaj: »U Pucićevu izdanju Bunićevih lirskih pjesama susretamo se više s poklikom »joh« nego li sa »jaoh«, ali to je Medo Pucić sam izmijenio.«¹⁴ On je naveo 30 mjesta gdje se nalazi taj uzvik. Pregledao sam ta mjesta i vidio da se u Pucića nalazi 15 puta »jaoh«, a 15 puta »joh«. Od 15 mjesta s »joh« u 11 slučajeva ono stoji ondje gdje se nalazi i u Altestijevu rukopisu, a samo na 4 mjesta dolazi ondje gdje ga nema Altesti. To još ne znači da je i na ta 4 mjesta Pucić sam nešto mijenjao i da to nije bilo baš tako i u njegovu predložku. Konačno, da je sam Pucić učinio sve te promjene, mislim da nije učinio nikakvih bitnih promjena u tekstu, nego samo ono što bi učinili i današnji izdavači u izdanju priređenom za šire slojeve, a da im se to ne bi zamjerilo.

Kulišić prigovara katkada Puciću da je mijenjao metar i strofe izdanih pjesama. Jednom kaže: »Metar je mijenjao Pucić u toliko, što je neke Bunićeve pjesme u šesteru i peteru našampao sa podvo-

¹⁴ Kulišić o. c. str. 180, 181.

stručnim stihom.«¹⁵ Drugi put iznosi: »Dakle, Pucić je nekad prepovlavljaio stihove, a nekad ih dva spajao u jedan.«¹⁶ Kulišić navodi pjesme u kojima su izvršene promjene: tako je Pucić u pjesmama br. 12, 24, 30 i 45 spajao po dva stiha peterca u jedan deseterac umetnuvši kod nekih crticu (–) u sredini. Posebno Kulišić iznosi da je Pucić u pjesmi br. 61 izostavio naslov »Počasnica« i da ju je »pečatao u dvije strofe: prva od 8 osmeraca (!), druga od 12 osmeraca (!), dočim je u rukp. 5 distiha u desetercu: deset deseteraca, koji se slažu u polovici i na kraju.«¹⁷ Zatim zaključuje: »U ovom slučaju je bez sumnje Pucić ispravio stih u rukopisu...«¹⁸ A baš u toj pjesmi Pucić nije sam svojevrijedno ništa ni mijenjao ni izostavljao, jer je ona upravo tačno tako bez naslova i u petercima zapisana i u Altestija.

Napominjem da se rukopisi međusobno ne slažu u pisanju pjesama s kraćim stihovima, jer neki pišu te kratke stihove posebno, a neki ih spajaju po dva ili više zajedno u jedan stih. Tako je npr. pjesma u Pucićevo izdanju br. 5 zapisana negdje u strofama od 4 stiha (4 osmerca) a negdje od 6 stihova (2 četverca, 1 osmerac, 2 četverca, 1 osmerac); pjesma br. 21 dolazi metrički u tri varijante: jednom u 2 šesnaesterca, drugiput u 4 osmerca, trećiput u 2 četverca, 1 osmercu, 2 četverca, 1 osmercu; pjesma br. 38 dolazi također u tri varijante: u 6 peteraca, u 2 deseterca i 2 peterca i konačno kao 3 deseterca. Nije mi jasno da li je ovo spajanje kraćih stihova u duže vršeno zbog toga što je ovaj duži stih smatran jednom metričkom jedinicom ili zbog štednje papira, o čemu i mi danas često vodimo računa. Ali kako ne znamo sigurno kakvi su stihovi u tim slučajevima bili u pjesnikovu originalu, ne može se reći koji su od njih originalni, pa se može prigovoriti svakom priređivaču, kako god on te stihove poredao.

Da vidimo što se prigovara Puciću zbog izostavljanja stihova, strofa i cijelih pjesama.

Kulišić piše: »Interesantno je Pucićevo okrnjivanje pjesama, a to se obično događa u slučajevima, kad se Puciću činilo, è su dotični stihovi ponešto nepristojni, a to mu je – kako već spomenusmo – služilo i za potkrijepljenje svojih navoda, kako se Bunić ističe od Anakreonta u tome što je kršćanin.«¹⁹ Drugdje opet kaže: »Mi mislimo, da je Medo Pucić u svom izdanju Bunićevih pjesama ispuštao neke stihove i kitice baš za to, da bolje dokaže ta dva protivna stajališta između Anakreonta i Bunića: kršćanstvo prema poganstvu.«²⁰ Navodeći poslije neko mjesto gdje se Pucićevo izdanje ne slaže s rukopisom MB, Kulišić opet tvrdi: »Ovo je bez sumnje Pucić mijenjao, jer mu se učinilo »pristojno!«²¹ Sličan sud o Puciću izriče i dr Pavlović. Govoreći o tragovima utjecaja marinističke škole u Bunićevoj lirici on kaže, da je mjestimično jače naglašena senzualnost Bunićeve ljubavne poezije,

¹⁵ Ibid. str. 58.

¹⁶ Ibid. str. 64.

¹⁷ Ibid. str. 64.

¹⁸ Ibid. str. 65.

¹⁹ Ibid. str. 58. i 59.

²⁰ Ibid. str. 34.

²¹ Ibid. str. 63, bilj. 2.

»zbog koje je M. Pucić u svom izdanju »kao 'krstjanski pjesnik' menjao i izostavljao čitave strofe...«²² Pišući drugdje o Bunićevoj pjesmi »Ljepahna li ti mi si« (Pucić br. 28) navodi njezinu zadnju strofu, uz koju meće bilješku: »Ovu posljednju strofu, Pucić je u svome izdanju izostavio svakako zbog njenog nešto slobodnijeg sadržaja.«²³ Ja držim da se Pavlović ovdje poveo za Kulišićem, a da nije imao posebnih svojih razloga za to.

Ako pregledamo okrnjena mjesta upoređujući ih s rukopisima, vidjet ćemo da u Pucića ne nalazimo nekih stihova i strofa u ovim njegovim pjesmama:

br. 13	nema 2 strofe	kojih nema ni Altesti;
28	„ 1 strofe	kojih nema ni Altesti;
31	„ 2 strofe	kojih nema ni Altesti;
34	„ 4 strofe	ali ih nema ni Altesti;
35	„ 4 stiha	ali ih nema ni Altesti;
36	„ 3 strofe	ali ih nema ni Altesti;
56	„ 1 strofe	ali je nema ni Altesti;
5	„ 1 strofe	koju ima Altesti;
65	„ 2 stiha	koje ima Altesti.

Dakle u 9 nepotpunih pjesama 7 ih je izdano tačno onako kako su zapisane u Altestija, pa se prema tome rukopisu ne mogu smatrati krnjima, a samo su dvije i prema tom rukopisu krnje. Iz toga se nikako ne može zaključiti da je Pucić namjerno izostavio stihove pogotovu ne zbog nekih moralnih obzira, kako to tvrde Kulišić i Pavlović.

Pavlović na jednom mjestu kaže: »Najveće izmjene u tom pogledu načinio je Pucić u pjesmi br. XXXI (»Neka druzi hvale i slave«), u kojoj je u mesto Bunićeve šeste strofe

»Meni blaga moja sreća
Za me trude zaplatiti
Ovu drugu noć obeća
Da se budem pokojati.«

umetnuo dve (6 i 7) koje je on sam ispevao.«²⁴ Poredio sam tu pjesmu s rukopisima i uvjerio se da ona cijela ima svega 11 strofa, od kojih jedne (i to 7. po redu) nema MB a ima Pucić; kod Pucića manjkaju 2 strofe, (i to 8. i 11) koje ima MB. Međutim Pucićev je tekst posve jednak tekstu u Altestijevu rukopisu, i prema tome nema nigdje nikakvih strofa koje je ispjevao sam Pucić.

Pogledajmo pjesme kojih Pucić nije u svom izdanju štampao. To je skupina od 23 pjesme, od kojih je 9 ljubavnih (MB br. 21, 26, 31, 44, 47, 68, 71 i 81, kojih nema ni Altesti, i 42, koju Altesti ima), 7 nad-

²² Dr. Dragoljub Pavlović, *Marinizam u ljubavnoj lirici Ivana Bunića*, Glas SKA knj. 184, str. 267. i 268.

²³ Ibid. str. 273, bilj. 27.

²⁴ Pavlović, o. c. str. 268, bilj. 20.

grobница (MB 82–88, koje sve ima Altesti) i 7 duhovnih (MB 191, 105–110, koje sve ima Altesti). Pucić je po Kulišićevu sudu imao razloga da izostavi ovih 9 ljubavnih pjesama, kojih – osim jedne – nema ni Altesti, ali nije imao razloga da to učini s nadgrobnicima i duhovnim pjesmama. Zato mislim da ni to nije učinio Pucić samovoljno, nego iz nekih drugih razloga.

Kulišić je naveo i nekoliko varijanata teksta gdje se Pucić ne slaže s rukopisom MB. Tu se spominju ove razlike:

- u pj. 9. stih 36. Pucić ima: samoj MB ima: samom, a Altesti ima: samoj
- „ „ 12. „ 38. „ „ celiva, „ „ uživa, „ „ „ celiva
- „ „ 22. „ 1. „ „ ljuvena, „ „ gizdava, „ „ „ ljuvena
- „ „ 31. „ 9. i 10. su u rukopisima različiti, jer je tu neka zbrka;
- „ „ 36. „ 68. Pucić ima: ne kratjahu dare drage, MB ima: ne krijahu prsi nage, a Altesti: ne kratjahu dare drage;
- „ Pjesmi duh. 1. stih 1. Pucić ima: požuda (što je krivo), MB ima: požude (što je ispravno), a Altesti ima: požuda.

Iz ovih mjesta vidimo da je Pucićev tekst uglavnom jednak Altestijevu, i da on ni tu nije vršio neke samovoljne promjene.

Pucićevo izdanje i MB se ne slažu ni u naslovima nekih pjesama, za što bi opet trebalo da bude kriv Pucić. Iznosimo ovdje te slučajeve:

- u pj. 38. Pucić nema naslova ni oznake lica koja govore, a što ima MB, ali Altesti nema;
- „ „ 65. Pucić ima naslov Poslanica, MB ima naslov Knjiga, a Altesti ga ima kao i Pucić;
- „ „ 66. Pucić ima naslov Odgovor, MB ima Odgovor knjige, ali Altesti nema nikakva naslova;
- „ eklogama Pucić nema uz naslove, koji sadrže imena pastira, dodane riječi egloga, kako to ima MB, ali nema Altesti.

Zadnja skupina pjesama u Pucićevu izdanju ima naslov *Pjesni duhovne*. Kulišić na jednom mjestu kaže: »To je ime sigurno nadjeduo (!) Medo Pucić jer u rukopisu su te pjesme zabilježene kao »bogoljubne«. ²⁵ Međutim u Altestijevu rukopisu je naziv tim pjesmama baš *Pjesni duhovne*, i prema tome nije taj naziv samovoljno dao Pucić.

Kulišić navodi još jednu Pucićevu omašku: »Pjesmu No LXXII u rkp. Medo Pucić je razdijelio u dvije pjesme, No LXIII i LXIV.« ²⁶ Ta je pjesma zaista tako razdijeljena, ali i tu se Pucić poveo za nekim rukopisom u kojem su to dvije pjesme, kao što je to slučaj i u Altestija.

Iz ovih razloga izlazi da je uporedba Pucićeva izdanja s jednim od poznatih rukopisa kao Pucićevim izvornikom nemoguća, jer se Pucić ne

²⁵ Kulišić o. c. str. 26.

²⁶ Ibid. str. 65.

slaže potpuno ni s jednim od njih. Zato su i prigovori izrečeni na Pucićev račun, a koji su proizašli odatle što se Pucić ne slaže s rukopisom MB 476, posve bez osnova, a postupak nekritički i neopravdan. Svakako je njegovo izdanje najbliže – od spomenutih rukopisa – Altestijevu rukopisu. Ipak se ne smije sa sigurnošću tvrditi, kako su to već drugi učinili, da se Pucić služio tim rukopisom. Da se naime oslanjao na Altestija, ne bi izostavio u svom izdanju onih pjesama što ih Altesti ima, a on nema; on bi uzeo naslov *Pjesni razlike gospara Dživa Sara Bona*, kako to ima i Altesti, a ne bi sigurno bilo ni drugih manjih odstupanja koja postoje među tim tekstovima. Zato mislim da se Pucić pri svome izdanju služio nekim nama nepoznatim tekstom, koga se on uglavnom tačno držao u svemu izuzev onih jezičnih ispravaka, a uza nj je vjerojatno gledao i druge rukopise.

Valja priznati da je Pucićevo izdanje, i uz neke opravdane prigovore, za ono vrijeme vrlo dobro i da je Medo Pucić učinio svojim izdanjem *Plandovanja* korisnu stvar, kako mu to priznaje i Kulušić.²⁷

²⁷ Ibid. str. 26.